Samen maken we de toekomst voor gemeente Noordwijk!

Toekomstvisies van inwoners, ondernemers en betrokkenen van **Noordwijk aan Zee**

Samen maken we de toekomst voor Noordwijk!

Inhoud

Inleiding 7

Geschiedenis en DNA 9

Identiteit 27

Cijfers en Feiten 30

Visies 33

- Noordwijk aan Zee 1 35
- Noordwijk Team 2 36

Nawoord 39

De Watertoren

Inleiding

“ Samen maken we de toekomst van Noordwijk “

Meer dan 150 inwoners, ondernemers, ambtenaren en scholieren hebben samen in teams meer dan 30 toekomstvisies uitgewerkt. Al deze visies vormen de basis van de uiteindelijke omgevingsvisie. Maar ook de visies op zich zijn stuk voor stuk prachtige schetsen voor de toekomst van Noordwijk. Die mogen niet verloren gaan!

Daarom bundelen we het heden, de geschiedenis en de toekomst van Noordwijk aan Zee in één boekje. Hier vindt u de huidige situatie in cijfers, het verhaal over de geschiedenis van Noordwijk aan Zee en de toekomstvisies van bewoners.

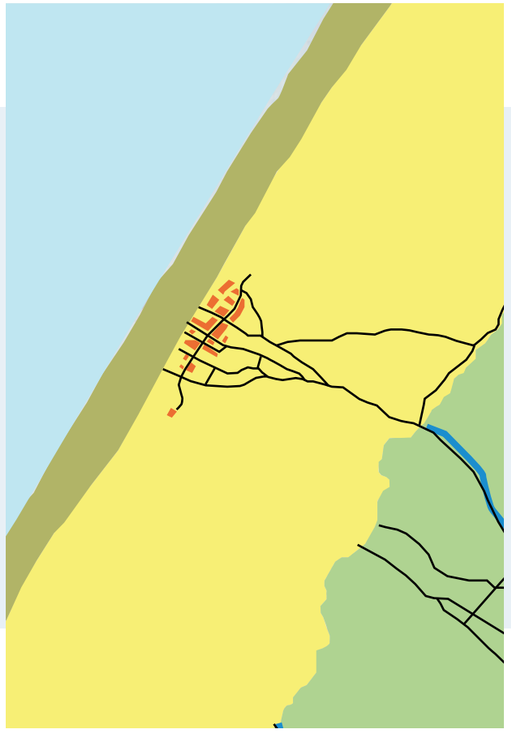
De omgevingsvisie schetst de gewenste koers en identiteit van Noordwijk: waar willen we naartoe? Het is ook een uitnodiging. Aan iedereen die wil bijdragen aan een mooie toekomst. Een uitnodiging aan alle lezers, initiatiefnemers, politici, ondernemers en andere betrokkenen om dit samen uit te werken met de visies die u hier leest. Gebruik ze ter inspiratie voor uw eigen initiatieven. Zo maken we samen de toekomst van Noordwijk.

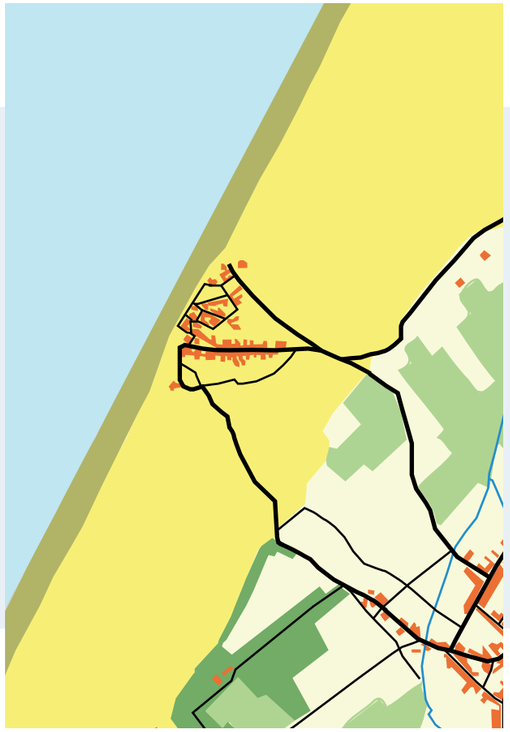
Veel leesplezier!

Strand met Vuurtoren

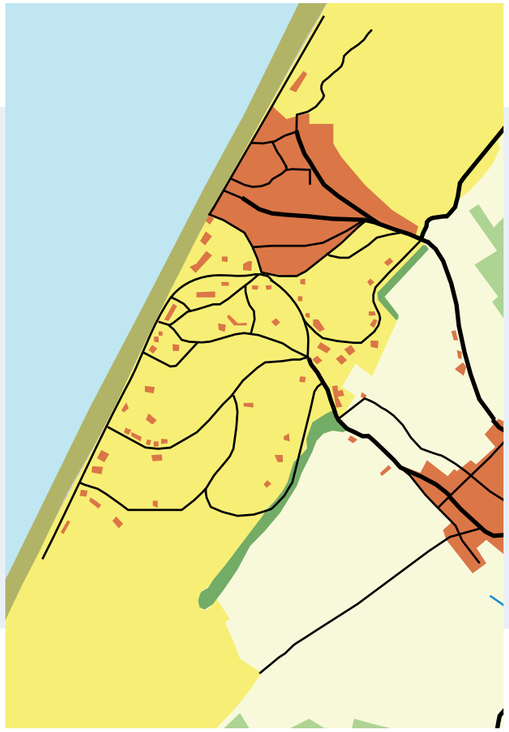
Geschiedenis en DNA

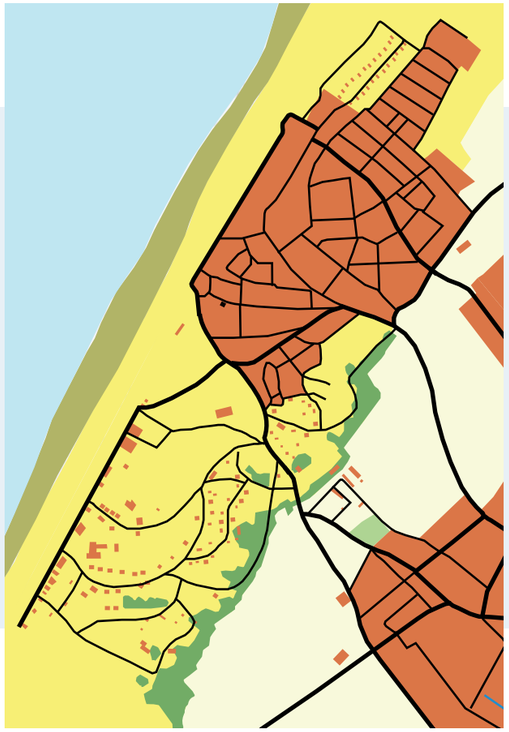

1615
Noordwijk aan Zee ontwikkelt zich tot een klein vissersdorp. Er is een nieuwe kerk gebouwd en een gasthuis gesticht. Vanaf Calisplein loopt er lintbebouwing langs de Hoofdstraat die uitmondt in de Brelofterweg.

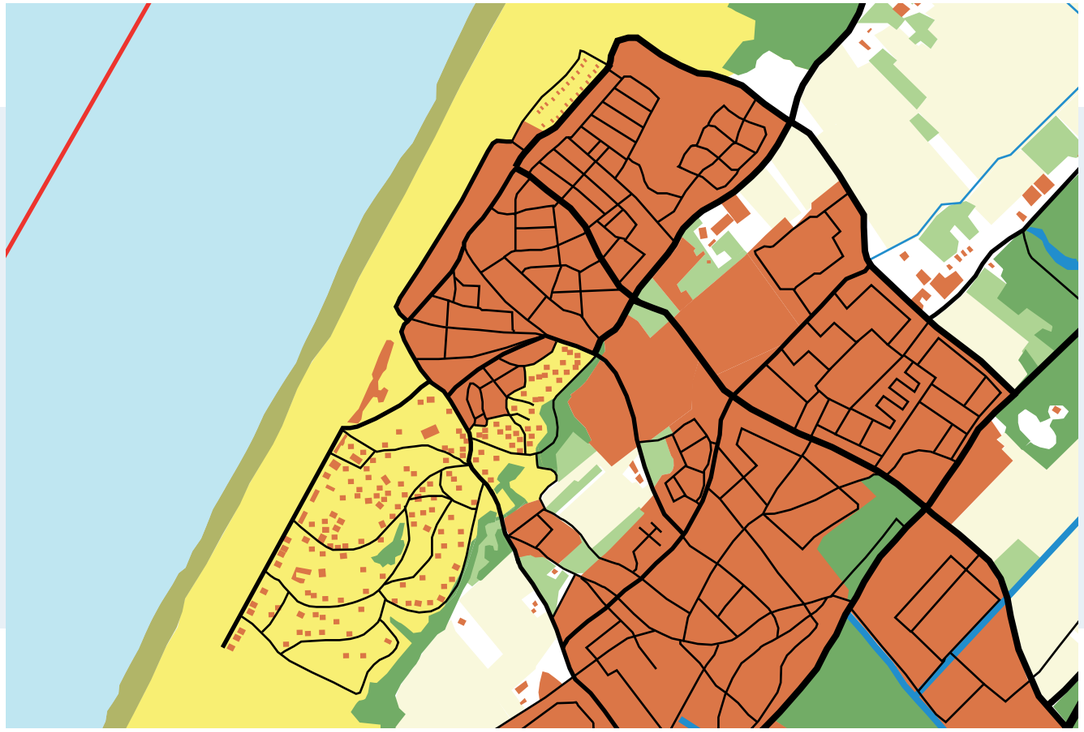
1850
In de negentiende eeuw maakt Noordwijk aan Zee een snelle groei door, waarbij het vissersdorp zich in een rap tempo tot een mondaine badplaats ontpopt. Vooral villa's en hotels worden er tot 1900 gebouwd.

1930
Noordwijk aan Zee is door de opkomst van de badplaats en het einde van de visserij aanzienlijk van uiterlijk veranderd, enorm in oppervlakte toegenomen en met het achterland verbonden door tram en straatwegen.

1970
In 1950 wordt gestart met de Wederopbouw op een deel van het voormalige golfterrein in Noordwijk aan Zee. Ten noorden van het vissersdorp worden veel nieuwe woningen gebouwd.

2020
Van het oude vissersdorp blijft weinig over door de aanleg van de Parallelboulevard en het verdwijnen van vrijwel de gehele vooroorlogse bebouwing van de Koningin Wilhelminaboulevard.

Bomschuit

Hoofdstraat einde 19e eeuw

Vissersdorp

In het duingebied ontstaan in de 12de eeuw langs de hele kust vissersdorpjes. Ook bij Noordwijk ontstaat rond het jaar 1300 een nederzetting, vermoedelijk de opvolger van een eerder door de zee of duinzand verzwolgen zuidelijk gelegen vissersdorp. In 1490 wordt het zeedorp voor het eerst bij naam genoemd: Noortich op Zee. De eerste bewoners van Noordwijk aan Zee houden zich bezig met de visvangst, strandjutterij en de jacht op konijnen.

Veel armoede

Het leven in Noordwijk aan Zee is halverwege de negentiende eeuw bepaald geen pretje. Er was veel armoede en er heersten veel ziektes. Door ziekte of overlijden van de kostwinner, vaak in de visserij werkzaam, zijn vele gezinnen tot de bedelstaf vervallen, hetgeen de hygiënische omstandigheden geen goed deed. Pas in de laatste decennia van de negentiende eeuw zal er geleidelijk verbetering intreden in de leefomstandigheden van de Zeeërs, enerzijds door de aanleg van voorzieningen (bestrating, riolering, verlichting) door de gemeente, anderzijds door de toegenomen welvaart als gevolg van de opkomst van de badplaats.

Schelpenvisser

Badkoetsjes en badmannen en -vrouw

Het ontstaan van de badplaats

De eigenaar van de dorpsherberg het Vergulde Waegen (later badhotel Konijnenburg) schaft in 1866 een viertal badkoetsjes aan ten behoeve van de eerste badgasten. Hij stelt ook badmannen en badvrouwen aan om de badgasten te helpen bij het nemen van een bad. De badkoetsjes worden veel gebruikt en badgasten komen in toenemende mate overnachten in de badplaats. Om die reden koopt Van Konijnenburg in 1874 enkele huisjes naast zijn herberg en grond van de gemeente om zijn badinrichting te vergroten.

Maatschappij Noordwijk tot Exploitatie van Duingronden en stoomtram

Het Noordwijkse badbedrijf is een succes. In 1883 wordt een groot stuk duingebied rondom het vissersdorp van de staat onder invloed van 3 makelaars uit Amsterdam aangekocht door burgemeester Pické. De Maatschappij Noordwijk tot Exploitatie van Duingronden wordt opgericht. De Maatschappij gaat voortvarend aan de slag. De zeereep (de latere Koningin Astridboulevard) en de binnenwegen worden aangelegd. De eerste villa wordt in 1884 gebouwd. Huis Ter Duin, toen nog een bescheiden hotel, komt in 1885 gereed. In dat jaar arriveert de eerste stoomtram op het eindpunt van de Zuidboulevard.

Huis ter Duin en villa's

In 1887 koopt Heinrich Tappenbeck Huis Ter Duin en zorgt ervoor dat Noordwijk aan Zee in binnen- en buitenland populair wordt. Hij breidt Huis Ter Duin uit voor de vele welgestelde Duitse families en bouwt een aantal villa's in de Zuid.

Stoomtram

Huis ter Duin

Villa's in de Zuid

Watertoren

Eeuwenlang moeten de Noordwijkers zich behelpen met dorpspompen. Dit verandert door de komst van de watertoren in 1917 op een hoog punt in het Dobbelmannduin en komt er een modern waterleidingnetwerk.

Noordboulevard ontstaat

Aangespoord door het succes van Van Konijnenburg, Tappenbeck en de activiteiten van de Maatschappij, wordt het ook andere inwoners van Noordwijk al snel duidelijk dat de komst van de badgasten in het zomerseizoen een terugkerend fenomeen is waaraan geld valt te verdienen. Er worden steeds meer pensions en hotels gebouwd. In 1899 verrijst het eerste grote hotel-pension, genaamd Noordzee, aan de Strandweg (later Koningin Wilhelmina boulevard). De volgende 20 jaar wordt de Noord boulevard volgebouwd, met als afsluiting aan de noordkant de vuurtoren in 1923. Oude vissershuizen maken plaats voor een aaneengesloten rij hotels en pensions, zoals restaurant Van Ruiten in 1900 (drie jaar later verbouwd tot het Oranje Hotel) en het Palace Hotel in 1912 op de plek van het in 1911 gesloopte badhotel Konijnenburg.

Atlantikwall

De Tweede Wereldoorlog is ook voor Noordwijk een moeilijke periode. Vooral Noordwijk aan Zee krijgt het te verduren als de bezetter begint aan de bouw van de Atlantikwall, een verdedigingslinie langs de kust. Veel bebouwing is afgebroken. Een groot deel van het zeedorp is lange tijd Spergebied geweest. De duinen zijn bezaaid met mijnen en vestingwerken, de kuststrook met obstakels en betonnen muren. De hotels staan er verlaten bij en de boulevards leveren een troosteloze aanblik. In 1953 wordt er begonnen met het afbreken van de Duitse vestingwerken.

Wederopbouw

In 1950 werd er gestart met de Wederopbouw op een deel van het voormalige golfterrein in Noordwijk aan Zee.
Door geldgebrek en gebrek aan bouwgrond besluit de gemeente in 1960 tot verdriet van veel Noordwijkers, van het Dobbelmannduin een villawijk te maken, waarin ook enkele hotels zullen komen.
In Noordwijk aan Zee wordt in de jaren 70 gestart met de bouw van de wijk Duinpark. Het bestaat uit een hoog deel (duinen) en een laag deel (voormalig tuinbouwgebied langs de Duinweg).

Sloop Atlantikwall op Kon. Wilhelmina Boulevard

Quarles van Uffordstraat

Auteurswijk, nieuwbouwwijk met zomerhuisjes in de tuin

Albert Verweystraat

Vuurtorenplein in de jaren 60

Vuurtorenplein

De plannen voor het gebied rond de vuurtoren zijn onderdeel van een omvangrijk plan. Twee grote miljoenenprojecten moeten gestalte geven aan deze modernisering: de Parallelboulevard en het Vuurtorenplein worden aangelegd. In 1962 wordt gestart met de aanleg van het Vuurtorenplein met als doel de creatie van een tweede badcentrum aan het eind van de Koninging Wilhelminaboulevard in de schaduw van de vuurtoren. Het vierkante plein wordt omzoomd door winkelgalerijen. De architectuur is modern met veel gebruik van beton.

Opkomst van het massatoerisme

Door de toegenomen welvaart en mobiliteit is een nieuw soort toerisme ontstaan, het sociaal toerisme, zoals men dat in de jaren 50 noemt, tegenwoordig spreken we over massatoerisme. Noordwijk trekt juist mensen aan vanwege de chique sfeer.

Parallelboulevard

De aanleg van de Parallelboulevard in 1974 betekent een forse aantasting van het pittoreske karakter van het vissersdorp met zijn vissershuisjes, pensions en smalle straatjes. De Koningin Wilhelminaboulevard wordt hierdoor voor autoverkeer ontlast.

Vuurtorenplein met fontein 'Janus'

Massatoerisme in de jaren 60

Parallelboulevard net na de aanleg in 1974

Dijk in duin tussen het strand en de Kiningin Wilhelmina boulevard

Verandering van de badplaats

In de jaren zeventig is het Noordwijk aan Zee zoals we dat kende van de chique familiehotels en pensions definitief verleden tijd. Dat geldt met name voor het paradepaardje van de badplaats: de Koningin Wilheminaboulevard. Het Palace Hotel brandt in 1978 gedeeltelijk af en zal niet meer opengaan en werd afgebroken. De leegte die achterblijft wordt al snel het Gat van Palace genoemd. Vrijwel alle voormalige hotels aan de Koningin Wilhelminaboulevard worden afgebroken om plaats te maken voor appartementencomplexen, zoals de Heemborgh. De Koningin Wilhelmina boulevard veranderd in een muur van appartementen met op de begane grond horecavoorzieningen.

Hotel van Oranje en Heemborgh

Tijdelijke en permanente strandpaviljoens

Dijk in duin en permanente strandpaviljoens

Kustafslag is gedurende de gehele Noordwijkse geschiedenis een probleem geweest. Delen van het kustdorp zijn als gevolg van stormvloeden vermoedelijk op gezette tijden in zee verdwenen. Omdat de Koningin Wilhelminaboulevard een zwakkel schakel is in de kustverdediging, wordt besloten tot een ingrijpende kustversterking. Daarom wordt in de winter van 2007/2008 langs een groot deel van de Koningin Wilhelminaboulevard over een lengte van 1,5 km een met stenen beklede dijk aangelegd en de zeereep met veertig meter verbreed en bedekt met de afgegraven bovenlaag van het duin en opnieuw beplant. Op de verbrede zeereep zijn enkele permanente strandpaviljoens gebouwd.

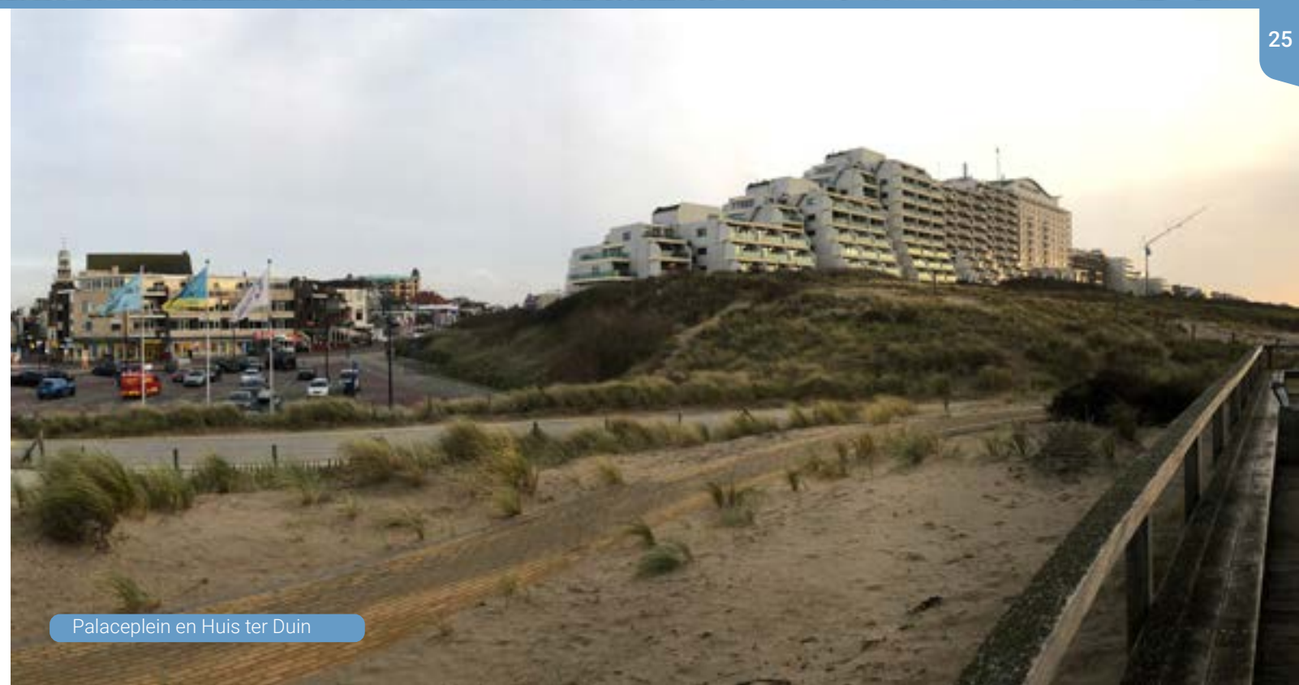
Polder het Vinkeveld met zicht op de steilrand en villawijk de Zuid

Steilrand

Kenmerkend voor Noordwijk aan Zee is de steilrand. Een deel van de jonge duinen is afgegraven om het zand te gebruiken voor de aanleg van de uitbreiding van Amsterdam en Haarlem en voor spoorlijnen. De steilrand vormt een groot contrast tussen de hoge duinen en de lage bollenvelden. De steilrand is op veel delen groen door bomen en struiken.

Hotels

In de jaren tachtig en negentig moet de nog resterende bebouwing aan de noordkant van de Koningin Wilhelminaboulevard eraan geloven om plaats te maken voor de uitbreidingen van het in 1986 gebouwde hotel van Oranje. Alleen het oude vissershuisje aan de Noordzeestraat en een deel van hotel Noordzee met het koepeltje herinnert nog aan de oude Koningin Wilhelminaboulevard.
Aan weerszijde van Grand Hotel Huis ter Duin verrijzen twee grote appartementencomplexen. Alleen de Koningin Astridboulevard is, ondanks de bouw van enkele kleinschalige appartementengebouwen, enigszins onaangetast gebleven. Eind 2001 wordt aan het Picképlein een nieuw Palace Hotel gebouwd. Hiermee telt Noordwijk drie grote hotels, Palace Hotel, Hotels van Oranje en Huis ter Duin.

Palaceplein en Huis ter Duin

Identiteit

Koningin Astridboulevard

Zee en strandplezier op zomerse dagen

Manege de Barnhoeve

Koningin Wilhelminaboulevard en vuurtoren

Museum oud Noordwijk

Bloemencorso

Toerisme en evenementen

Noordwijk heeft zich de laatste decennia succesvol geprofileerd als badplaats. Het toerisme is een van de economische peilers. Ieder weekend in de zomermaanden worden er evenementen op de Koningin Wilhelminaboulevard en omgeving georganiseerd. Een van de grote trekpleisters zijn in dat opzicht de befaamde Bloembollencorso's.

Winkelcentrum

De Hoofdstraat en omgeving vormen het winkelcentrum van Noordwijk aan Zee. Het is een winkelcentrum wat bol staat van activiteiten met een uitgebreid assortiment aan winkels.

Voormalig visserdorp

De structuur van het voormalige vissersdorp is deels nog te herkennen in het centrum van Noordwijk aan Zee. De meeste oude bebouwing is er niet meer. Een paar plekken doen zich hier nog aan herinneren, zoals de Barnhoeve en Lombok.

Winkelstraat Hoofdstraat

Het oude vissersdorp is nog herkenbaar in de Schoolstraat en Lombok

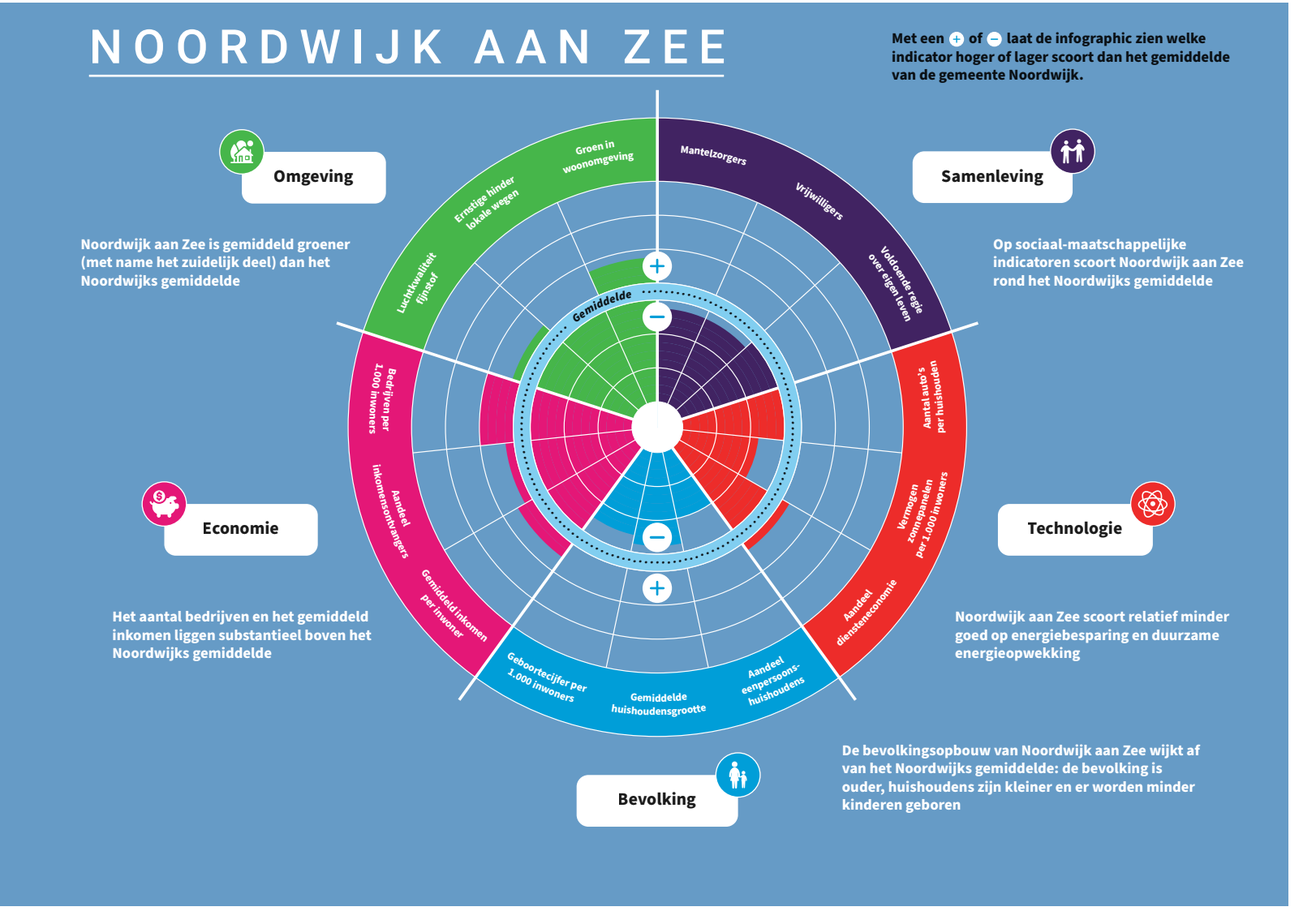

Vissershuisje tussen appartementen aan Parallelboulevard

Evenement op het Paleisplein en in de Hoofdstraat

Cijfers en Feiten

Bevolking

8.475 / 42.859

24% / 26% jongeren

50% / 52% volwassenen

26% / 22% ouderen

Samenleving

5% / 5%
huishoudens ≤ sociaal minimum

60% / 62%
actieve bewoners

42% / 40%
eenzame bewoners

Woonomgeving

€ 433.000 / € 345.000
gemiddelde WOZ waarde

1274 / 1385
adressendichtheid

57 / 42
geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners

Voorzieningen

0,6 km / 0,6 km
afstand tot school

0,6 km / 0,7 km
afstand tot huisarts

0,9 km / 0,6 km
afstand tot supermarkt

Gezondheid en leefstijl

80% / 79%
goed ervaren gezondheid

33% / 34%
voldoet aan alcoholrichtlijn

53% / 55%
voldoet aan bewegingsrichtlijn

Energie

1640 m³ / 1370 m³
aardgasverbruik per woning

2960 kWh / 2870 kWh
elektriciteitsverbruik per woning

1% / 5%
huizen met energielabel A

* Gemiddelde gemeente Noordwijk

Visies

In het volgende hoofdstuk vindt u de visies voor Noordwijk aan Zee.
Team Noordwijk aan Zee 1 en **Team Noordwijk aan Zee 2**.
Deze visies vormden de basis voor de Omgevingsvisie Noordwijk.
De toekomst van Noordwijk aan Zee, beschreven door bewoners.

Bekijk de gehele visie op:

https://samen.noordwijk.nl/nl-NL/ideas/een-duurzaam-toekomstperspectief-voor-onze-leefomgeving-in-noordwijk-aan-zee

Team Noordwijk aan Zee 1

Een duurzaam toekomstperspectief voor onze leefomgeving in Noordwijk aan Zee

In 2050 is Noordwijk aan Zee een dorpskern waarin het gezond en (nog steeds) fijn wonen en leven is.
Waar de inwoners de bijzondere leefomgeving aan de kust voelen en waarderen. Een dorpskern met een vitale, toekomstbestendige economie. Waar de wijken en buurten aangenaam en vitaal zijn. Een gezond, schoon klimaatbestendige kern met ruimte voor groen. Met een uitstekende bereikbaarheid. Waar iedereen zich soepel kan verplaatsen met zo min mogelijk schadelijke uitstoot en overlast. Waar we voldoende ruimte hebben om te kunnen bewegen, ontmoeten, ontspannen en tot onszelf te komen.

Hoe zorgen we ervoor dat deze opgaven elkaar juist kunnen versterken in plaats van elkaar in de weg te zitten? Zodat ook onze toekomstige generaties hier gezond, veilig en fijn kunnen wonen en leven.

In dit toekomstperspectief proberen wij onze wensbeelden voor Noordwijk aan Zee bijeen te brengen. De opgaven zijn omvangrijk, met veel uitdagingen en kansen. In deze visie ‘beperken’ we ons tot een 4-tal integrale ambities en opgaven die wij belangrijk vinden voor een toekomstbestendige Noordwijk aan Zee: klimaatbestendig en energie-neutraal in 2050, bijzondere kustplaats, mobiliteit en bereikbaarheid, vitaal Noordwijk aan Zee.

De reikwijdte van onze toekomstvisie is de kern Noordwijk aan Zee. Tegelijkertijd staat deze kern niet op zichzelf; er zijn vele verbindingen met de andere kernen in Noordwijk. Elk met eigen unieke eigenschappen. Wij vertrouwen erop dat het gemeentebestuur in de verder uitwerking van de toekomstvisie in omgevingsplannen deze samenhang (vanuit een integrale koers) zal waarborgen.

Noordwijk, 11 mei 2020

Team Noordwijk aan Zee 1

Team Noordwijk aan Zee 2

Noordwijk aan Zee: een kwalitatief hoogwaardige en herkenbare badplaats

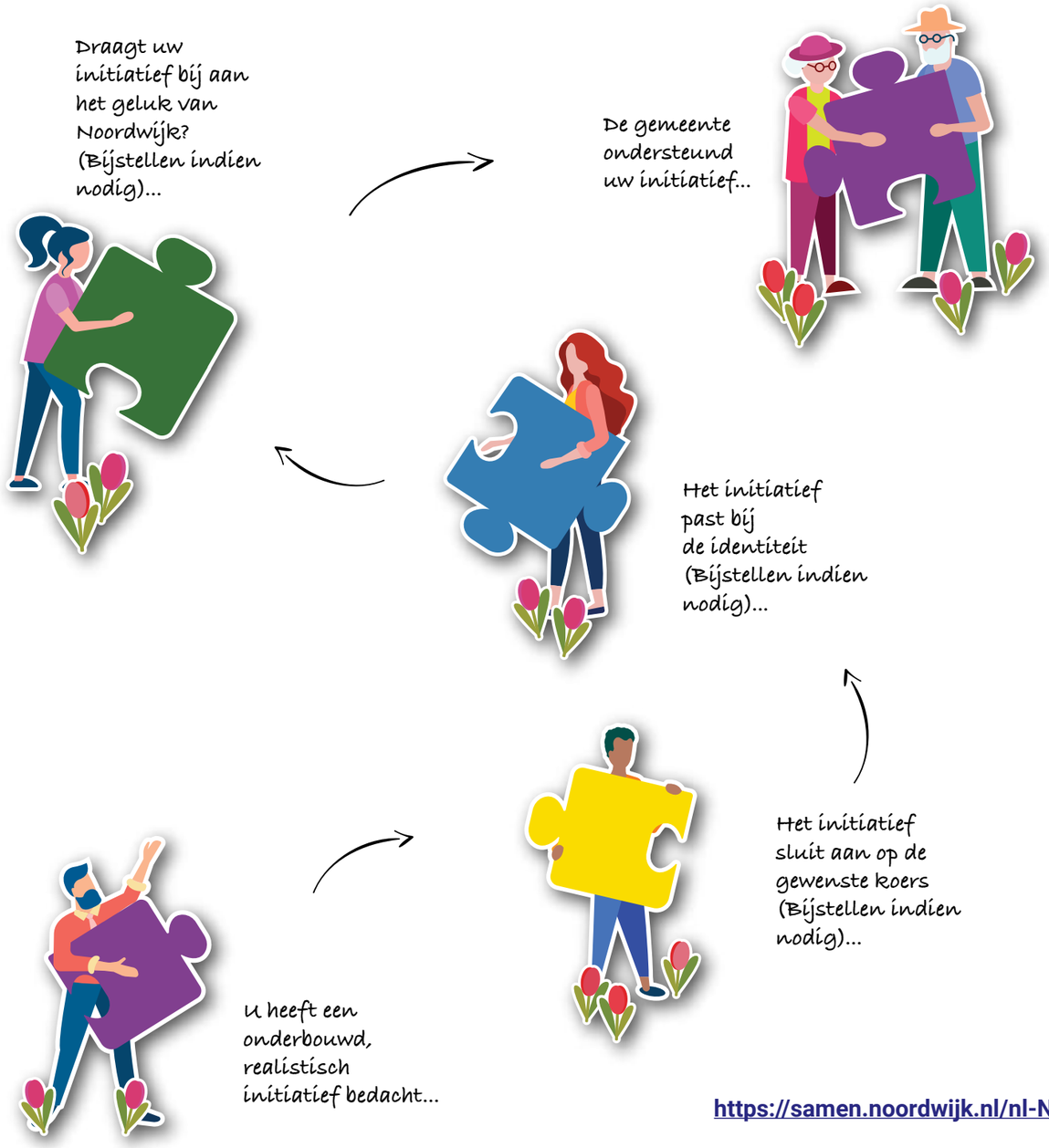
Noordwijk aan Zee moet zich meer gaan onderscheiden als kwaliteitsbadplaats en kuuroord, o.a. door natuur en ruimte te beschermen, met een bijzonder streven naar hoogwaardigheid, van het eigenzinnige persoonlijke tot de grote topklasse congresfaciliteiten. Charme gaat voor volume, en er is een divers aantrekkelijk aanbod van voorzieningen voor bezoekers en burgers. In het bijzonder qua betaalbare woningbouw vergeet Noordwijk zijn eigen burgers niet.

Particuliere initiatieven, zowel commerciële als maatschappelijke, leveren vanouds een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van Noordwijk, als zij passen binnen een gemeenschappelijke lange termijnvisie. We werken samen aan de toekomst, ook samen met de gemeente. Daarbij is de gemeente bij uitstek de organisatie die transparant en consistent de lange termijn en het algemeen belang moet waarborgen.

Bekijk de gehele visie op:

https://samen.noordwijk.nl/nl-NL/ideas/ideeen-van-team-noordwijk-aan-zee-2

https://samen.noordwijk.nl/nl-NL/

Nawoord

We willen alle deelnemers aan de Omgevingsvisie Noordwijk hartelijk bedanken. De inhoud van dit boekje, de geschiedenis, het DNA en de visies voor Noordwijk aan Zee, zijn de basis voor de Omgevingsvisie. Het is ook een uitnodiging aan iedereen om de boekjes te gebruiken. Ter inspiratie voor eigen initiatieven, of die van anderen. Deze visies zijn geschreven door bewoners uit Noordwijk aan Zee en bestemd voor iedereen. Samen maken we Noordwijk!

Colofon

Project	: Simone Diegenbach - Procesmanager omgevingsvisie
Communicatie	: Beaumont Communicatie & Management
Redacteur	: Job van Oel
Design & productie	: Kseawell Creative Marketing
Print	: Kwaliteitsdrukwerk.nl

De informatie is gehaald uit:
- Atlas van Noordwijk
- De Bollenstreek - Landschap & Erfgoed van de bloembollencultuur
- 100 jaar bedrijvigheid in Noordwijk en Noordwijkerhout - W. Baalbergen
- Gebiedsprofiel Duin- en Bollenstreek - Provincie Zuid-Holland
- Novato
- Blik op Noordwijkerhout
- Gemeente Noordwijk

Afbeeldingen zijn geleverd door:
- Kees Verweij, Atlas Noordwijk, Novato, Theo van Gijlswijk, Noordwijk Marketing en Gemeente Noordwijk

De gemeente Noordwijk streeft ernaar om alle rechthebbenden met betrekking tot (foto)materiaal in deze uitgave te achterhalen. Eenieder die meent dat zijn/haar materiaal zonder voorafgaande toestemming hier is gebruikt, verzoeken wij contact op te nemen met Gemeente Noordwijk via **toekomst@noordwijk.nl**.

De Omgevingsvisie van Noordwijk is tot stand gekomen in samenwerking met de inwoners uit alle vier de kernen van de gemeente, ambtenaren, ondernemers en vrijwilligers. De visie is samengesteld uit 30 toekomstvisies. Elke kern heeft echter haar eigen identiteit. Om dit extra te waarborgen, geven we de visies per kern ook apart uit.

Een aantal visies heeft zich specifiek gericht op Noordwijk aan Zee. Dit boekje is een uitgave van de gemeente Noordwijk en beschrijft de visies en ideeën voor Noordwijk aan Zee.

Kseawell 2020-3145-02